

**Kvalitetsvurdering af
Vendsyssel Historiske Museum**

2015

Indhold

Kulturstyrelsens samlede vurdering	3
Fakta om Vendsyssel Historiske Museum	5
Kvalitetsvurderingens fokusområder	6
Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse	6
Ressourcegrundlag	8
Forskning	10
Formidling	12
Samlingsvaretagelse	15
Museumslovens kapitel 8	18
Museets fremtid	20
Baggrund	21
1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Vendsyssel Historiske Museum	21
2. Om Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger	22

Kulturstyrelsens samlede vurdering

Denne kvalitetsvurderingsrapport følger op på Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering af Vendsyssel Historiske Museum i 2004 og gør status for udviklingen og kvaliteten af museets arbejde.

Det er Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Vendsyssel Historiske Museums opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Kulturstyrelsen konstaterer, at museet har fulgt tilfredsstillende op på en række forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen af museet i 2004. Der synes dog fortsat at være potentiale for forbedring af den faglige opgavevaretagelse, især hvad angår forskning.

Museet bedriver en aktiv forsknings- og undersøgelsesvirksomhed, men det kniber med at få resultaterne publiceret i relevante fagfællebedømte medier. Museets formidlingsvirksomhed er omfattende med brug af varierede formidlingsformer og rettet mod forskellige målgrupper, men museets udstillinger varierer meget i kvalitet. Museet har en veldokumenteret og - registreret samling, som næsten er fuldt indberettet til det centrale oversigtsregister, Museernes Samlinger. Hvad bevaring angår, er museet nået langt med indretning af et velegnet magasin, men der udestår fortsat et ressourcekrævende arbejde, inden forholdene efter planen er helt i orden med udgangen af 2016. Museets arbejde med at sikre bevaringsværdier som led i den kommunale planlægning har udviklet sig kvalitativt, og samarbejdet med kommunerne er i god gænge, om end der er potentiale for yderligere forbedring.

Endelig står museet over for den udfordring at tydeliggøre museets faglige profil, herunder skabe sammenhæng mellem museets forskellige besøgssteder og sikre, at de enkelte besøgssteder understøtter museets profil og udvikling.

Kvalitetsvurdering i 2004

Vendsyssel Historiske Museum blev kvalitetsvurderet af Kulturstyrelsen i 2004. Styrelsen pegede bl.a. på følgende væsentlige udfordringer i rapporten fra 2004:

- Belastet økonomi grundet stor/ressourcekrævende bygningsmasse
- Stor andel af personlige jobs, jobordninger mv.
- Manglende afslutning af forskningsprojekter
- Manglende oversigtlig præsentation af egnens kulturhistorie og stor spredning af indsatsen grundet de mange udstillingssteder
- Manglende bevaringsplan og indsamlingsplan
- Ringe dialog med kommunerne om varetagelsen af de kulturhistoriske bevaringsinteresser i kommune- og lokalplanlægningen
- Manglende private bygherrebetalte forundersøgelser og beskeden øvrig arkæologisk aktivitet.

Kvalitetsvurderingsrapporten fra 2004 kan læses her:

<http://www.kulturstyrelsen.dk/institutioner/museer/museumsvirksomhed/kvalitetsvurdering/kvalitetsvurderinger-2004/>

Der er siden denne kvalitetsvurdering sket en væsentlig udvikling både i de lovmæssige krav (driftstilskudslov fra 2010 og ny museumslov fra 2012) og de kvalitative standarder for museernes virksomhed (bl.a. div. udredninger, strategier mv., der sætter mål for museernes faglige opgavevaretagelse, organisation og ledelse). Der er tale om krav og standarder om øget økonomisk og faglig bæredygtighed og professionalisering af den samlede museumsvirksomhed, som har ændret Kulturstyrelsens grundlag for vurdering af museernes virksomhed. Styrelsens dokument "Krav og anbefalinger til statsanerkendte museer" afspejler disse ændringer.

Denne opfølgning på kvalitetsvurderingen i 2004 skal ses på baggrund heraf.

Fakta om Vendsyssel Historiske Museum

Vendsyssel Historiske Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum med arkæologisk ansvar i kommunerne: Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring og Læsø samt historisk/etnologisk (nyere tids kulturhistorisk) ansvar i Hjørring Kommune. For emnerne natur, oldtid, middelalder, landbrug, håndværk, boligkultur og klædedragt har museet landsdelen Vendsyssel som virkeområde.

Vendsyssel Historiske Museum er en selvejende institution.

Hjørring Kommune er museets offentlige hovedtilskudsyder.

Museet er oprettet i 1889 og statsanerkendt i 1959.

Museet støttes af Museumsforeningen for Vendsyssel Historiske Museum, som har ca. 700 medlemmer.

Museet omfatter seks besøgssteder:

- Hjørring:
Udstillinger med emnerne: oldtid, kirkeinventar, boligkultur, klædedragt, legetøj, landbrug før 1900 samt byhistorie
- Hirtshals Museum:
Interiørudstilling af et autentisk fiskerhjem anno 1915 samt udstilling om bjesk, Hirtshals bys historie og fiskeri
- Bunkermuseet Hirtshals 10. batteri:
Åben bunker fra 2. verdenskrig, plancheformidling
- Skudehandel i Tornby:
Plancheudstilling til formidling af skudehandel, strandinger og bjærgningsvirksomhed ved kysten samt en lokal bjærgningsbåd
- Landskabs- og Landbrugsmuseet i Mosbjerg:
Formidling af bronzealder, jernalderboplads, landbohistorie (husmandssted) samt magasin
- Strandfogedgården i Rubjerg:
Udstilling om Rubjerg Knudes og kystområdets kultur- og naturhistorie samt om livsvilkår i fire kystsogne.

Nøgletal for museet 2014

- Museets samlede omsætning var på 16,7 mio. kr.
- Museet rådede over 25 årsværk, heraf 9 videnskabelige årsværk.
- Museet havde 67.745 brugere (ekskl. Arkivets brugere).

Kvalitetsvurderingens fokusområder

Arbejdsgrundlag, organisation og ledelse

Kulturstyrelsen havde i 2004 ingen bemærkninger til museets arbejdsgrundlag, organisation eller ledelse. Derfor skal styrelsen her blot konstatere følgende:

a. Arbejdsgrundlag

- Museets faglige ansvar er kulturhistorie fra ældste tider til nu, og museet har i tilknytning til ansvarsområdet defineret en række emneområder. Der er ikke inden for det samlede ansvarsområde defineret et klart, afgrænset fagligt fokus.
- Museet har formuleret et strategisk grundlag for sin virksomhed i form af mission og vision, men har ikke en strategi for den samlede virksomhed, der skaber sammenhæng mellem mission, vision og delstrategier for den faglige opgavevaretagelse samt museets ressourcegrundlag og organisation. Museets ledelse har taget initiativ til en bred drøftelse af mission, vision og strategi i efteråret 2015.
- Museets vedtægter, der senest er revideret i 2006, afspejler ikke gældende driftstilskudslov og museumslov.

b. Organisation

- Museets virksomhed blev i 1974 baseret på en samdriftsaftale mellem fire daværende kommuner i Vendsyssel, der bl.a. indebærer en struktur med en central enhed i Hjørring og decentrale formidlingsenheder repræsenteret i de øvrige kommuner. Denne struktur er fastholdt også efter kommunalreformen i 2007, og der er fortsat politisk ønske om at opretholde strukturen. Museet omfatter i alt seks besøgssteder spredt rundt i Vendsyssel.
- Museets faglige medarbejdere er samlet i Hjørring. Det faglige arbejde er organiseret i en arkæologisk henholdsvis en historisk/etnologisk afdeling. Ud over et ensartet grafisk design og skiltning for museet synes der ikke at være skabt en enhedsorganisation. De forskellige besøgssteder forekommer at være isolerede satellitter uden indbyrdes sammenhæng, og de faglige afdelinger forekommer adskilte uden fælles synergi.
- Historisk Arkiv, der har status af stadsarkiv (§ 7 Arkiv) efter arkivloven, er ifølge museets vedtægter en integreret del af museet, og arkivalierne indgår som en naturlig del af museets faglige virksomhed. Men samtidig fremgår det af museets vedtægter, at arkivet hverken har samme formål eller samme geografiske ansvarsområde som museet. Formelt betragter museet ikke arkivalierne som en del af den museale samling. Det viser sig bl.a. ved, at arkivali-

erne er registreret i lokalarkivernes fælles registreringssystem, Arkibas, og ved at de er indberettet til det centrale arkivregister, Arkiv.dk og ikke til museernes centrale register, Museernes Samlinger.

c. Ledelse

- Bestyrelsen har syv medlemmer, hvoraf to er kommunale repræsentanter og fem repræsentanter forskellige lokale kulturhistoriske foreninger. Bestyrelsessammensætningen udgøres pt af én kvinde og seks mænd. Sammensætningen blev i 2007 ændret fra 17 til syv medlemmer.
- Kulturministeriets "Anbefalinger for god ledelse af selvejende kulturinstitutioner" har ikke været drøftet i museets bestyrelse, men bestyrelsen er åben for fornyelse og overvejer en ændring, så det bliver muligt med direkte udpegning af et eller flere bestyrelsesmedlemmer, der kan tilføre bestyrelsen nærmere beskrevne kompetencer.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har formuleret et strategisk grundlag for sin virksomhed, og at der er taget initiativ til en bred drøftelse heraf og strategi i 2015
- at museet og Historisk Arkiv samarbejder tæt, fordi begge institutioner tilbyder kilder til den samme kulturhistorie
- at museets bestyrelse vurderer sin sammensætning og overvejer muligheden for at kunne udpege professionelle medlemmer med nærmere beskrevne kompetencer.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at der ikke i højere grad er skabt en enhedsorganisation, der sikrer sammenhæng og synergi i den decentrale struktur og faglige opgavevaretagelse
- at der er en uklarhed mellem museets vedtægt og praksis hvad angår driftsfællesskabet mellem museet og Historisk Arkiv, herunder særligt arkivaliernes tilknytning til museets samling.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i det forestående strategiarbejde definerer en (faglig) rød tråd i museets samlede faglige virke, der kan klargøre museets faglige profil og sikre bedre og mere tydelig sammenhæng og synergi i museets virksomhed, herunder skabe sammenhæng mellem museets forskellige besøgssteder
- at museet udarbejder en strategi for museets samlede virksomhed, der med afsæt i mission og vision beskriver sammenhæng mellem museets forskellige besøgssteder og museets faglige fokus, opgavevaretagelse, organisation og ressourcegrundlag
- at museet reviderer og opdaterer sine vedtægter, så de dels afspejler gældende lovgivning,

dels sikrer nødvendig faglig adskillelse i driftsfællesskabet mellem museet og Historisk Arkiv, herunder bl.a. at arkivalierne ikke er en del af den museale samling og dermed ikke omfattet af museumslovens bestemmelser. Til inspiration henvises til Kulturstyrelsens skabelon for standardvedtægter på styrelsens hjemmeside.

- at bestyrelsen forholder sig til Kulturministeriets anbefalinger om god ledelse som led i sine overvejelser om ændring af kompetencesammensætning, og overvejer behovet for opstilling af udpegningskriterier med henblik på at sikre relevante og nødvendige kompetencer i forhold til museets videre drift og udvikling.
-

Ressourcegrundlag

a. Økonomi

- Museets samlede indtægter i 2014 var på 16,7 mio. kr. Indtægterne fordelte sig således:
 - Tilskud fra staten: 3,6 mio. kr. (heraf 0,4 mio. kr. i projekttilskud)
 - Tilskud fra kommune: 6,5 mio. kr.
 - Ikke-offentlige tilskud: 0,2 mio. kr.
 - Egenindtjening: 6,4 mio. kr.
- Museets egenkapital udgjorde ultimo 2014 17,3 mio. kr., hvoraf hovedparten er bundet i museets bygninger. Museets likvide beholdninger udgjorde ca. 2,4 mio. kr. Museet har langsigtede gældsforpligtelser (prioritetsgæld) på 4,1 mio. kr.
- Hjørring Kommune har udmeldt besparelser på 1 mio. kr. i både 2015 og 2016.

b. Medarbejdere

I kvalitetsvurderingen fra 2004 bemærkede Kulturstyrelsen, at en uforholdsmæssig stor andel af museets virksomhed var baseret på personlige jobs, jobordninger mv., som belaster det faste personale med oplæring og støtte.

- Museet rådede i 2014 over 25 fastansatte årsværk, heraf 9 videnskabelige årsværk – ingen på ph.d.-niveau. Ca. 15 årsværk blev varetaget af fastansatte i jobtilbudsordninger. Forholdet til jobcenteret er godt, og museet giver udtryk for stor tilfredshed med den henviste arbejdskraft. Anslået udføres 5 årsværk af frivillige tilknyttet museet organiseret i forskellige laug.
- Museet har via fondsmidler skabt finansiering til et treårigt Ph.d.-forløb fra 2016 for en af de fastansatte medarbejdere (nyere tid). Der er (foreløbige) planer om endnu et Ph.d.-forløb inden for arkæologi (endnu ufinansieret).

c. Bygninger

I kvalitetsvurderingen fra 2004 noterede Kulturstyrelsen, at en stor bygningsmasse belastede museets økonomi i betydelig grad.

- Der er ikke sket reduktion i omfanget af museets bygningsmasse siden kvalitetsvurderingen i 2004. En ny bygning er kommet til (det gamle Rådhus i Hjørring) og en anden skilt fra. Der er ej heller sket ændring i ejer og ansvarsforhold. I dag ejer museet ti af de i alt 15 bygninger/bygningskomplekser og udenomsarealer, som museet benytter. Af de ti er tre fredet. Staten (Naturstyrelsen) ejer tre (Mosbjerg og Hirtshals (bunker)), Hjørring Kommune en (Hirtshals) og en er privatejet (Strandfogedgården) og udlejet til museet. Hvor museet ikke er ejer, har museet en drifts- og vedligeholdelsesforpligtelse. Hertil kommer, at museet i en afgrænset periode endnu råder over/lejer midlertidige magasinlokaliteter (to i hhv. Børglum og Hjørring).
- Den samlede bygningsmasse er velholdt. Hovedparten af museets egne bygninger er løbende blevet renoveret ind- og udvendigt efter en helhedsplan fra 2001. Der er truffet principbeslutning om gennemgang/vurdering af den samlede bygningsmasse i efteråret 2015 med henblik på udarbejdelse af fornyet prioriteret bygningsvedligeholdelsesplan.
- Bevaringscenter Nordjylland peger på bevaringsmæssige udfordringer i forhold til bl.a. klima, lys og skadedyr ved dele af den bygningsmasse, som museet benytter.
- I 2014 udgjorde museets samlede udgifter til bygningsdrift og -vedligehold 12 % af museets udgifter. Museet skal være opmærksom på det generelle ressourcetræk (udover det bevaringsmæssige) det kræver – administrativt, ledelsesmæssigt mv. – at opretholde de mange besøgsadresser og bygninger. Museet skal ligeledes være opmærksom på, at det ikke i sig selv er en museal opgave at have ansvar for og vedligeholde historiske bygninger med mindre, der er tale om bygninger, der er snævert forbundet med eller på anden vis understøtter museets faglige virksomhed. Det er vigtigt at sikre balance og sammenhæng mellem de anvendte ressourcer på bygningsdrift og -vedligehold og museets faglige fokus og opgavevaretagelse.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har et bæredygtigt økonomisk ressourcegrundlag med væsentligt tilskud og god opbakning fra Hjørring Kommune samt stabil egenindtjening
- at ca. en tredjedel af museets fastansatte medarbejdere har en museumsfaglig, videnskabelig baggrund, heraf en under ph.d. uddannelse
- at museet har stor grad af lokal forankring med mange frivillige, der i væsentligt omfang understøtter museets virke

- at museets bygningsmasse fremstår velholdt, at der arbejdes efter en vedligeholdelsesplan, og at der trods omfanget kun anvendes 12 % af budgettet på bygningsdrift og -vedligehold.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet endnu ikke har forholdt sig til nødvendigheden af at opretholde den samlede bygningsmasse i forhold til det ressourcetræk, det kræver.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet dels i forbindelse med efterårets visions- og strategiarbejde, dels i forbindelse med udarbejdelse af fornyet prioriteret bygningsvedligeholdelsesplan foretager en vurdering og prioritering af de enkelte bygningers anvendelse og betydning for museets videre udvikling og faglige fokus, herunder en vurdering af, om ressourceforbruget (nuværende og forventede) står mål med udbyttet. Dette med henblik på at sikre, at de faciliteter, museet råder over, også understøtter museets strategi, organisation og faglige virksomhed.
- at museet i lyset af de udmeldte kommunale besparelser arbejder for at styrke museets økonomiske grundlag gennem bl.a. skarp prioritering, egenindtjening og øgede ikke-offentlige tilskud
- at museet fortsat prioriterer fastansættelse og efteruddannelse af videnskabelige medarbejdere, der kan bidrage til fastholdelse af viden i institutionen og til kvalificering og udvikling af museets samlede opgavevaretagelse. Og at museet fastholder sin stærke lokale forankring med væsentlig opbakning fra et stort antal frivillige og medlemmer af museumsforening.

Forskning

Museet er forpligtet til at forske inden for sit ansvarsområde og stille sin viden til rådighed for omverdenen. Museets forskning er videnskabeligt arbejde baseret på faglige problemstillinger relateret til museets ansvarsområde.

I kvalitetsvurderingen fra 2004 konstaterede Kulturstyrelsen, at museet manglede at afslutte forskningsprojekter.

- Museet har i perioden 2010-14 kun produceret et enkelt forskningsarbejde, der lever op til det almene forskningsbegrebs kriterier. Det fremgår af en liste over museets publikationer gennem de seneste fem år, at kun en enkelt titel ud af i alt 16 har været underkastet ekstern fagfællebedømmelse og publiceret i relevant internationalt tidsskrift. Langt hovedparten af de øvrige forskningsarbejder er publiceret i museets egen årbog og tidsskrift.

- Museet har ikke en forskningsstrategi for det samlede ansvarsområde. Der foreligger et notat om museets vision for den arkæologiske forskning og - uafhængigt heraf - et notat som oplæg til forskningsstrategi inden for nyere tids kulturhistorie.
 - Museet indgår i stort omfang i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer og vidensinstitutioner, herunder bl.a. i regi af KulturarvNord, Unimus, Nordjyllands kystmuseer, div. museumspuljer, og også i et vist omfang internationalt (særligt Norge). Museet har tillige i samarbejde med relevante universiteter etableret praktikordninger og -forløb for studerende – både inden for arkæologi og nyere tid.
-

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet i væsentligt omfang indgår i relevante faglige netværk og samarbejder nationalt og i et vist omfang internationalt, og samarbejder med universiteter om praktik for studerende.

Det er tilfredsstillende:

- at museet arbejder på at formulere strategi for sin forskning, om end der synes at mangle sammenhæng de to fagområder i mellem og til museets øvrige faglige virksomhed samt overvejelser om fx forskningens publicering og finansiering, om ressourceanvendelse (forskningstid) og kompetenceudvikling mv.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet kun har produceret et enkelt forskningsarbejde på fem år.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet - som led i udarbejdelsen af en strategi for den samlede virksomhed - formulerer strategi og mål for den samlede forskningsindsats niveau og udvikling, herunder fx om forskningsproduktion, publicering, samarbejder, forskningstid, kompetenceudvikling og ressourceanvendelse. Der bør ikke udarbejdes adskilte strategier for de to fagområder. Hvor det er relevant, bør der sikres faglig sammenhæng, såvel som der skal sikres sammenhæng til museets øvrige faglige virksomhed (indsamling, formidling, bevaring og registrering)
 - at museet prioriterer at afsætte nødvendige ressourcer til forskning med henblik på øget forskningsproduktion og publicering i forskellige typer af publikationer i fagfællebedømte medier nationalt og internationalt.
-

Formidling

Museet er forpligtet til at formidle sit ansvarsområde for offentligheden. Gennem formidling bringer museet sin forskningsbaserede viden i spil i institutionen, i forhold til borgerne og det omgivende samfund.

a. Formidling

I kvalitetsvurderingen fra 2004 blev det bemærket, at museet ikke har en oversigtelig præsentation af egnens kulturhistorie, og at museet med sine mange udstillingssteder spreder sin indsats meget.

- Museets formidling tager afsæt i seks besøgssteder i Hjørring Kommune. Museet bedriver en omfattende og varieret formidlingsvirksomhed rettet mod forskellige brugergrupper. Formidlingen sker gennem udstillinger, by- og naturvandring (guidede ture i landskabet, kulturhistorisk, naturhistorisk/naturvejledning), undervisning, events, tilbagevendende sæsonbestemte aktivitetsdage, omvisninger, levendegørelse, foredrag, info-foldere, publikationer, skiltning i terrænet samt via hjemmeside, QR-koder, apps og sociale medier mv.
- Formidlingen varierer kvalitativt fra ubemandede besøgssteder (Bunkermuseet og Tornby) med sparsom og traditionel formidling på plancher, over tidssvarende genstands- og interiørudstillinger med brug af nye medier (Fiskerens hus i Hirtshals) og utidssvarende oldtidsudstilling (Hjørring) til formidling gennem levendegørelse, interaktivitet og brugerinddragende hands-on aktiviteter (Strandfogedgården, Mosbjerg, Hjørring og Hirtshals Museum). Museet har over de seneste ti år arbejdet med udvikling og fornyelse af udstillinger og formidlingsaktiviteter/-tilbud. Nogle af museets udstillinger er således af nyere dato (2007, 2010 og 2012), mens andre er fra 1960'erne og 80'erne med enkelte fornyelsesindsatser fra 2014 (Mosebjerget og oldtidsudstilling i Hjørring). Der foreligger en (endnu ufinansieret) plan for fornyelse af oldtidsudstillingen. Ligesom det fortsat er uafklaret, hvorledes museets nye bygning i Hjørring (det gamle rådhus) skal indgå som en del af museet.
- Museet har fortsat ikke nogen samlet oversigtlig formidling, der introducerer en udenforstående besøgende til hovedtrækkene i og det særlige ved Hjørring og Vendsyssels kulturhistorie. Ligeledes er museets indsats og aktiviteter spredt. En folderserie i ensartet design introducerer til de enkelte besøgssteder. Der er ikke nogen sammenhængende fortælling, der binder de seks primært tematiske udstillingssteder sammen.
- Museet vurderer, at der af lokalpolitiske grunde nødvendigvis må være en udstilling i hver af de tidligere fire kommuner, som nu er blevet til Hjørring Kommune. Det er Kulturstyrelsens holdning, at besøgsstedernes antal og placering samt formidlingens karakter og omfang ideelt set bør fastlægges ud fra museets strategiske mål.

- Museet har en nedskrevet formidlingsstrategi, herunder et særskilt oplæg til formidling for arkæologi. Museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder med andre museer og institutioner, herunder bl.a. øvrige kulturinstitutioner i Hjørring Kommune, øvrige museer i regi af KulturarvNord, Nordjyllands kystmuseer, div. museumspuljer, samt norske og svenske kulturinstitutioner.

b. Undervisning

- Museet har siden 1992 haft egen skoletjeneste med et stort antal undervisningstilbud tilpasset lærerplaner og trinmål, primært til grundskolen. I 2014 benyttede 5.434 børn og unge museets skoletjeneste, fordelt på grundskoler (5.098), ungdomsuddannelser (221) og andre uddannelser (115).
- Museet har fastansatte medarbejdere med kompetencegivende uddannelse inden for formidling, herunder didaktiske og pædagogiske kompetencer.

c. Museets brugere

- Museet havde i 2014 i alt 67.745 brugere. I tallet er indeholdt ca. 4.000 deltagere i de over 100 arrangementer og aktiviteter, museet afviklede i årets løb ved de forskellige besøgssteder. Besøgstallet varierer væsentligt mellem de forskellige besøgssteder. Fra godt 3.000 på Strandfogedgården (dog kun åbent 2 mdr. om året) til godt 7.000 og 11.000 på hhv. Hirtshals Museum og Hjørring Museum samt godt 20.000 og 25.000 på hhv. Mosbjerg og Bunkermuseet. Historisk Arkiv havde et besøgstal på 1.144. Til disse tal kommer følgere på de sociale medier og opslag på museets hjemmeside (120.000).
- Museet deltager i Den Nationale Brugerundersøgelse, dog kun med afdelingen i Hjørring. Det fremgår bl.a. af undersøgelsen fra 2014, at den samlede vurdering af museumsoplevelsen ligger over gennemsnittet for landets øvrige statsanerkendte museer. Undersøgelsen viser endvidere, at museet ligger over eller på niveau med gennemsnittet på en række undersøgelsesparametre, dog ikke på parametrene "egnethed for børn", "muligheden for at lære noget nyt" og "muligheden for at deltage aktivt". 85 % af brugerne har bopæl i Danmark, herunder 34 % i egen kommune, 19 % i den øvrige region og 46 % i det øvrige Danmark. De udenlandske turister (i alt 15 %) kommer hovedsagelig fra Tyskland og Norden. Andelen af brugere i aldersgruppen 14-29 år er 6 %, hvilket er markant under gennemsnittet i forhold til landets øvrige museer. 77 % af brugerne er over 50 år, hvilket er en del højere end landsgennemsnittet. 59 % er kvinder, og 70 % af brugerne har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Det er tilfredsstillende:

- at museet bedriver en omfattende og differentieret formidlingsvirksomhed i og uden for museet med brug af varierede formidlingsformer målrettet forskellige målgrupper
- at der løbende er sket udvikling og fornyelse af museets formidling
- at museet har et stort antal undervisningstilbud koordineret med lærerplaner og trinmål, der benyttes i pænt omfang
- at museet har en nedskrevet strategi for sin formidling
- at museet indgår i relevante faglige netværk og samarbejder.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at der fortsat ikke er skabt en oversigtlig formidling af det samlede ansvarsområdes kulturhistoriske udvikling, særpræg og sammenhæng mellem museets besøgssteder, som idag fremtræder som autonome museer
- at kun en enkelt af museets besøgssteder deltager i Den Nationale Brugerundersøgelse
- at museet har en separat strategi for formidling af arkæologi.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museets formidling (udstillinger) varierer så meget i kvalitet, herunder at besøgssteder/udstillinger er af ældre dato med sparsom og traditionel formidling.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet - som led i udarbejdelsen af en strategi for den samlede virksomhed – udbygger sin formidlingsstrategi, så den dels integrerer oplæg til formidling for arkæologi, dels præsenterer sammenhængen i ansvarsområdet og mellem de forskellige besøgssteder (museets faglige profil), og ikke mindst strategi og mål for den kvalitative udvikling af formidlingen
 - at museet vurderer fremtiden og potentialet for de enkelte besøgssteder - ikke kun i lyset af lokalpoliske forventninger, men også ud fra museets strategiske mål. I denne sammenhæng skal der (også i et ressourcemæssigt perspektiv) tages stilling til den fortsatte udvikling af formidlingen, herunder om potentialet i de forskellige besøgssteder kan udnyttes bedre
 - at museet deltager i Den Nationale Brugerundersøgelse på alle bemandede besøgssteder - dog som minimum hvor besøgstallet er over 7.000 brugere - og at museet sikrer, at der samles tilstrækkeligt med spørgeskemaer ind på de udvalgte uddelingssteder.
-

Samlingsvaretagelse

a. Indsamling

Museet er forpligtet til systematisk at indsamle genstande og anden dokumentation inden for sit vedtægtsbestemte ansvarsområde. Indsamlingen skal være baseret på en aktiv, men restriktiv praksis, der udspringer af museets forskning.

I kvalitetsvurderingen fra 2004 konstaterede Kulturstyrelsen, at museet ikke havde en indsamlingsplan for nyere tids kulturhistorie.

- Museet har nedskrevne indsamlingsstrategier for hhv. nyere tid og arkæologi. For nyere tid omfatter strategien bl.a. kriterier, metoder, indsatser, organisering mv. set i forhold til relevante love, regler, retningslinjer og museets vedtægt og eksisterende samling. For arkæologi er der tale om politik, strategi og retningslinjer for arkæologisk indsamling, forundersøgelser og udgravninger.
- Museets indsamling er baseret på en restriktiv, men aktiv og faglig reflekteret praksis, der er knyttet til museets forskning og formidling. Museet koordinerer sin indsamling med andre museer, herunder bl.a. i regi af diverse puljesamarbejder. Der er udformet en indkomstseddel med indkomstkvittering til giver. Indkomstsedlen mangler dog oplysning i henhold til lov om behandling af personoplysninger (Persondataloven) om, at givers navne bliver synlige på internettet i forbindelse med museets registrering.
- Museets samling omfatter ca. 65.000 inventarnumre (genstande) fordelt ligeligt på oldsags-samlingen og nyere tids samlingen. Tilvæksten i 2014 var på 99 numre. Museet vurderer, at dets samling dokumenterer alle centrale aspekter af museets ansvarsområde.

b. Registrering & Indberetning

Museet er forpligtet til at registrere og indberette sin samling til de centrale kulturarvsregistre: Museernes Samlinger og Kunstindeks Danmark (KID). Registreringen skal ske efter fastlagte standarder, der muliggør udveksling af data nationalt og internationalt.

I kvalitetsvurderingsrapporten fra 2004 bemærkede Kulturstyrelsen museets høje dokumentationsgrad med deraf følgende gode overblik over samlingen.

- Dokumentationsgraden er fortsat høj, og museet har udarbejdet retningslinjer for sit registreringsarbejde (i Regin), herunder dokumentation for museets registreringspraksis og -historik. Museet angiver en museumsfaglig begrundelse for indsamlingen som en del af registreringen, og museet råder over personale med relevant registreringskompetence, der også indgår i relevant fagligt netværk om samlingsarbejdet.

- 99 % af samlingen er fuldt registreret og 88 % (52.762 genstandsposter) er indberettet til Museernes Samlinger. Museet følger aftalt plan for indberetning og vil have indhentet sit indberetningsefterslæb med udgangen af 2015.
- Hvad angår museets indberetning til Fund og Fortidsminder henvises til afsnittet nedenfor om Museumslovens kapitel 8.

c. Bevaring

Museet er forpligtet til at bevare sin samling for eftertiden. Bevaringsarbejdet består af såvel en præventiv som udbedrende indsats i forhold til samlingens forsknings- og formidlingsmæssige værdi. Bevaring omfatter museets magasinering, sikring, tilsyn og konservering af samlingerne.

I kvalitetsvurderingen fra 2004 bemærkede Kulturstyrelsen museets generelt gode magasinforhold, men også at der burde udarbejdes en egentlig bevaringsplan.

- Museet har siden 1991 været tilknyttet Bevaringscenter Nordjylland, som bl.a. udfører bevaringsopgaver, yder konserveringsfaglig bistand, og årligt fører opsyn med museets samling. Bevaringscenteret har som led i denne kvalitetsvurdering afgivet en bevaringsfaglig udtalelse i forhold til museets magasiner og udstillinger.
- Museet har over de seneste 10 år arbejdet på at forbedre magasinforholdene, herunder afviklet en række mindre, uegnede fjernmagasiner, så fokus har været på optimering af bevaringsforholdene på hovedmagasinet med inddragelse af konserveringsfaglig ekspertise. Processen pågår fortsat. Museet råder i dag over fire magasinlokalteter – et hovedmagasin på Fanøvej i Hjørring samt tre midlertidige magasiner, som forventes afviklet over de næste to år. Museet forventer at være i mål hermed med udgangen af 2016. Bevaringscenteret peger særligt på udfordring med smuds og mug på de arkæologiske genstande, pladskapacitet, klimaskærm og sikringsforhold. Museet har iværksat forbedringstiltag på disse områder.
- Hvad angår museets udstillinger peger Bevaringscenteret på udfordringer vedr. klima- og lysforhold som følge dels af deres placering i bevaringsværdige/fredede bygninger, dels udstillinger af ældre dato (særligt Provstegården, Hirtshals Museum/Fiskerens Hus, Bjørnager, Oldtidsudstillingen og legetøjsudstillingen). Museet har iværksat forbedringstiltag ved systematisk registrering af klimamålinger og forbedring af lysforhold. Der peges tillige på udfordringer visse steder med skadedyr og utilstrækkelig sikring.
- Museet har ingen samlingsorienteret beredskabsplan/værdiredningsplan.

- Museet har i 2014 indberettet, at 93 % af den kulturhistoriske samling er i hhv. formidlingsegnet (76 %) og stabiliseret (17 %) tilstand, og at 7 % er i hhv. behandlingskrævende (3 %) og svært skadet (4 %) tilstand.
 - Museet er i gang med at udarbejde en samlet prioriteret bevaringsplan.
-

Det er tilfredsstillende:

- at museets indsamling er baseret på en restriktiv, aktiv og faglig reflekteret praksis, og at museet har nedskrevet indsamlingsstrategier, udformet procedurer for indsamlingen og koordinerer sin indsamling med andre museer
- at 99 % af museets samling er registreret, 88 % indberettet til de centrale kulturarvsregistre, og at museet forventer at være ajour med udgangen af 2015
- at museet sikrer god registreringspraksis gennem uddannet personale og nedskrevne retningslinjer/procedurer for registreringsarbejdet
- at museet har arbejdet målrettet og systematisk med forbedring af sine magasinforhold med inddragelse af konserveringsfaglig ekspertise, således at magasinforholdene i overvejende grad nu er gode, og at museet er opmærksom på at iværksætte nødvendige yderligere forbedringstiltag
- at 93 % af samlingen er i hhv. formidlingsegnet (76 %) og stabiliseret tilstand (17 %).

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke er opmærksom på pligten i henhold til Persondataloven til at oplyse givere om, at deres navne bliver offentligt tilgængelige på internettet i forbindelse med museets registrering.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet visse steder har udfordringer med klima- og lysforhold grundet bygningsforhold og udstillinger af ældre dato samt skadedyr og utilstrækkelig sikring
- at museet ikke har en bevaringsplan og en beredskabsplan.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet – bl.a. med afsæt i Bevaringscenterets faglige udtalelse - udarbejder en prioriteret bevaringsplan for såvel den præventive som udbedrende bevaringsindsats samt en beredskabsplan
- at museet prioriterer at afsætte nødvendige ressourcer til dels at rette op på utilstrækkelige bevaringsforhold i udstillinger, dels at nå i mål med forbedring af magasinforholdene
- at museet i forbindelse med det forestående arbejde med vurdering og prioritering af de enkelte bygningers anvendelse overvejer, om ressourceforbruget ved nødvendige bevaringsforbedringstiltag vil stå mål med udbyttet
- at museet sammenskriver de to indsamlingsstrategier. De faglige forskelle og derpå

beroende anderledes indsamlingsprincipper kan med fordel fremgå af et fælles strategidokument

- at museet supplerer sin kvitterings seddel med oplysning om, at givers navn indgår i et offentligt tilgængeligt register og bliver synligt på internettet.
-

Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer skal gennem samarbejde med plan- og fredningsmyndighederne arbejde for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden.

I kvalitetsvurderingsrapporten fra 2004 konstaterede Kulturstyrelsen, at museets dialog med kommunerne om varetagelsen af de kulturhistoriske bevaringsinteresser i kommune- og lokalplanlægningen var ringe. Samtidig undrede fraværet af private bygherrebetalte forundersøgelser, og beskeden øvrig arkæologisk aktivitet tydede på, at plansamarbejdet tillige med den arkæologiske opfølgning burde prioriteres højere.

- Museet varetager indenfor sit ansvarsområde opgaver i henhold til museumslovens kapitel 8, både hvad angår arkæologi og nyere tids kulturhistorie. Museet bidrager i samarbejde med kommunerne med at udpege, undersøge, dokumentere og sikre bevaringsværdier som led i den kommunale planlægning.
- Museet giver udtryk for, at dialogen og samarbejdet med særligt Hjørring Kommune er kommet i god gænge, både hvad den arkæologiske og historisk/etnologiske virksomhed angår. Samarbejdet er ikke formaliseret, men foregår efter en god ad hoc praksis med plangruppen, hvor museet i stigende grad inddrages tidligere i planprocesser. Dialogen og samarbejdet med hhv. Brønderslev, Læsø og Frederikshavns kommuner kan fortsat forbedres.
- Museet har udarbejdet nedskrevne arbejdsgange for kapitel 8 arbejdet for hhv. arkæologi og nyere tid samt strategi, politik og retningslinjer for arkæologisk udgravning.
- Museet har i samarbejde med Hjørring Kommune gennemført hhv. nyregistrering og udpegning af bevaringsværdige huse og kulturmiljøer. På det arkæologiske område er der øget aktivitet, og der er gennemført såvel egenfinansierede og eksternt finansierede forundersøgelser. En større forskningsgravning pågår med finansiering fra Kulturstyrelsen.
- Museet har en god praksis i varetagelsen af de administrative forhold omkring den arkæologiske virksomhed, herunder indsendelse af fagligt velbegrundede budgetter. Museet er ajour i forhold til bygherrerapporter og videnskabelige beretninger og ligeledes ajour med og har

en god registreringspraksis af sine indberetninger af fundsteder til det centrale register Fund- og Fortidsminder efter Kulturstyrelsens retningslinjer herfor.

- Museet har et omfattende, differentieret og løbende formidlingsafkast af den arkæologiske virksomhed, herunder udstillinger af aktuelle fund, åbne udgravninger, artikler, nyheder mv. på hjemmeside, i pressen, på sociale medier mv. Forskningsafkastet har hidtil været yderst beskedent. Den aktuelle forskningsgravning forventes bl.a. at give et øget afkast.

Det er meget tilfredsstillende:

- at museet har udarbejdet nedskrevne arbejdsgange, strategi mv. for sit kapitel 8 arbejde og har god administrativ praksis for den arkæologiske virksomhed
- at museet er ajour med både bygherrerapporter, beretninger og indberetninger til Fund & Fortidsminder
- at museet har et omfattende og aktivt formidlingsafkast af den arkæologiske virksomhed.

Det er tilfredsstillende:

- at museet har etableret god dialog og samarbejde med Hjørring Kommune om den fysiske planlægning.

Det er ikke helt tilfredsstillende:

- at museet ikke har etableret (formaliseret) samarbejde om den fysiske planlægning med de øvrige kommuner, der er omfattet af museets ansvarsområde.

Det er ikke tilfredsstillende:

- at museet ikke har et forskningsafkast af den arkæologiske virksomhed.

Kulturstyrelsen anbefaler:

- at museet i lyset af de nye krav til den arkæologiske virksomhed prioriterer at afsætte nødvendige ressourcer med henblik på øget forskningsafkast
 - at museet fortsat udvikler sin rolle som aktør i den kommunale planlægning og udvikling, herunder forbedrer dialog og samarbejde med de øvrige kommuner, hvor museet har arkæologisk ansvar
 - at museet fortsætter og videreudvikler sin gode administrative praksis og sit fine formidlingsafkast af den arkæologiske virksomhed.
-

Museets fremtid

- Museet har fokus på – på baggrund af den forestående visions- og strategiproces – at videreudvikle museet kvalitativt
- Museet giver udtryk for, at arkæologien har så lang og stolt en tradition på museet, at det opfattes som en central del af institutionens identitet. Museet vil derfor sikre fortsat at opretholde arkæologisk ansvar.
- Museet er åben overfor såvel øget og formaliseret samarbejde som fusion med andre museer. Der foreligger ingen konkrete planer herom.

Baggrund

1. Kvalitetsvurderingsforløbet på Vendsyssel Historiske Museum

Kvalitetsvurderingsbesøget fandt sted den 19. august 2015

Tilstede var:

Fra museet:

Museumsdirektør John Rendboe

Samt medarbejderrepræsentanter:

Naturvejleder Jakob Kofoed Nielsen

Museumsinspektør Sidsel Wåhlin

Museumsinspektør Signe Stidsing Hansen

Gartner Bjarne Skov

Fra bestyrelsen:

Ove Jacobsen, formand for bestyrelsen

Fra Hjørring Kommune:

Sven Bertelsen, formand for Fritids-, Kultur- og Bosætningsudvalget

Bettina Hedeby, Plan- og udviklingschef, Børne- og Undervisningsforvaltningen

Fra Kulturstyrelsen:

Chefkonsulent Kathrine Lehmann

Specialkonsulent Eske Wohlfahrt

I forbindelse med besøget blev museets udstillinger, magasiner, administrationslokaler mv. besigtiget.

2. Om Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger

Kvalitetsvurderinger er en del af Kulturstyrelsens arbejde med at understøtte en kvalitativ og professionel udvikling af museerne og deres opgavevaretagelse.

Kulturstyrelsen skal sikre, at museerne lever op til museumsloven samt de mål og standarder, der følger af politiske målsætninger for museumsområdet og samfundsudviklingen generelt.

Gennem de sidste tolv år er der gennemført en række udredninger, analyser og undersøgelser, som på forskellig vis har sigte på udvikling af kvalitet, og som bidrager til at sætte standarder for museernes virksomhed. Det drejer bl.a. sig om:

- Udredningen om bevaring af kulturarven (Kulturministeriet, 2003)
- Udredning om museernes formidling (Kulturministeriet, 2006)
- Forskningsstrategi for Kulturministeriets område (Kulturministeriet, 2004)
- Internationale evaluering af den arkæologiske virksomhed (Kulturministeriet, 2010)
- Den nationale brugerundersøgelse (Kulturstyrelsen, 2004-2014)
- God ledelse af selvejende kulturinstitutioner (Kulturministeriet, 2011)
- Udredning om fremtidens museumslandskab (Kulturministeriet, 2011)
- Kulturministeriets digitaliseringsstrategi 2012 – 2015 (Kulturministeriet, 2012)

Disse udredninger, analyser og undersøgelser indgår i Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger af de statsanerkendte museer.

Læs mere om kvalitetsvurderinger på Kulturstyrelsens hjemmeside: www.kulturstyrelsen.dk under institutioner/museer/museumsvirksomhed/kvalitetsvurdering

Kvalitetsvurderingen indeholder Kulturstyrelsens vurderinger af og anbefalinger til museets drift og fortsatte udvikling. Kvalitetsvurderingen giver museets kommunale tilskudsydere en viden om det enkelte museums virksomhed og de rammer, museet arbejder i.

Vurderingsgrundlag

Kulturstyrelsens grundlag for at kvalitetsvurdere de statsanerkendte museer består af to dele: For det første museernes indberetninger til Kulturstyrelsen, herunder bl.a. museets vedtægter, årsberetning, oversigt over forskningspublikationer samt museets indberetning til Kulturstyrelsens museumsstatistik: "Danske museer i tal". For det andet et kvalitetsvurderingsmøde på museet, hvor museets bestyrelse og hovedtilskudsyder, der ofte er museets hjemkommune, deltagere.

Der indgår tillige en ekstern sagkyndig vurdering af bevaringsforholdene for museets samling. Den sagkyndige vurdering er indhentet af museet som led i kvalitetsvurderingen.

Kulturstyrelsen vurderer på ovenstående grundlag museets opgavevaretagelse og samlede virksomhed i forhold til fire kategorier:

- Meget tilfredsstillende
- Tilfredsstillende
- Ikke helt tilfredsstillende
- Ikke tilfredsstillende

Kulturstyrelsens vurderinger og anbefalinger samles i en rapport, der sendes til museet og museets hovedtilskudsyder.

Opfølgning

Museet skal inden for tre måneder efter modtagelsen af rapporten fremlægge en plan for, hvordan det vil følge op på Kulturstyrelsens anbefalinger. Kulturstyrelsen skal godkende opfølgningsplanen.

Et år efter godkendelse af opfølgningsplanen gennemføres et opfølgningsmøde mellem museet og Kulturstyrelsen. Museet skal forud for opfølgningsmødet redegøre skriftligt for status i museets arbejde med opfølgningen. Kvalitetsvurderingen forventes afsluttet efter opfølgningsmødet.